

SYD-INDIA-KIRKENS NATTVERDLITURGI

av

SVEIN HANSEN-BAUER

I

Diskusjonen omkring Syd-India-kirken (Church of South India) har vesentlig dreiet seg om spørsmål angående embete og teologi. Særlig har anglikanere og lutheranere savnet entydig klarhet i kirkeoppfatning og læregrunnlag. Men man må ikke glemme de historiske forhold kirken ble til under. Formuleringene i konstitusjonen måtte bli rommelige og mangetydige. Det var nødvendig om man overhodet skulle nå fram til enhet. Men dertil er en slik rommelighet et karakteristisk og sant uttrykk for indisk lynne, uten at det dermed er åpnet for noen religions-synkretisme.

Hva som virkelig bor i denne nye kirken, som slik har påkalt hele verdens oppmerksomhet, det får vi kanskje et bedre inntrykk av ved å se på og fremfor alt ved å oppleve dens liturgi.

Konstitusjonen foreskrev ingen bestemt liturgi.¹ Tvert om understreket den en vidtgående frihet. Både tradisjonelle faste liturgiske former og frie former skal være tillatt. Ingen gudstjenesteform som var i bruk før unionen, skal utelukkes, og ingen ny liturgi, eller forandringer i enkelte ledd, skal innføres uten prest og menighet ønsker det. Kirkesynoden kan foreskrive gudstjenesteformer, men menighetene må selv ta standpunkt til om de vil innføre dem. En slik forandring må ha minst 2/3 flertall i alminnelig menighetsmøte.

Det er dog forutsetningen at en enhetlig liturgi skal vokse fram og bli alminnelig antatt i løpet av de 30 år som er fastsatt som en overgangsperiode fra og med inaugurasjonen i september 1947. Konstitusjonen gir da også visse positive retningslinjer for utviklingen. Det heter her bl. a.:

2 — Norsk Tidsskrift for Misjon. I

«Syd-India-kirken tror at dåpens og nattverdens sakramenter er nådemidler gjennom hvilke Gud virker i oss, og at, skjønt Guds barmhjertighet mot hele menneskeslekten ikke kan bli begrenset, der er i Kristi lære en klar befaling om at menneskene skal følge den frelsesvei han har foreskrevet, gjennom en bestemt handling ved hvilken vi blir tatt opp i Guds familie, og gjennom fortsatte handlinger som formidler samfunn med ham i denne familien, og at denne lære har fått sitt uttrykk i de to sakramenter han har gitt oss. Den som virkelig forretter, er i enhver nattverdhandling alene Kristus, som fortsetter i sin kirke i dag det som han begynte den første skjærtorsdag. I den synlige kirke er nattverd-feiringen en kirke-handling. Samfunnet av de troende som er frelst ved Kristus, handler som lokal manifestasjon av hele Kristi kirke i himmelen og på jorden.»²

Nattverdgdustjenesten skal normalt inneholde følgende ni deler: 1. Innledende bønn. 2. Ordets tjeneste med skriftlesing og preken. 3. Forberedelse til nattverden ved syndsbekjennelse, absolusjon, eller annet nådetilsagn, og en bønn (som f. eks. «the Prayer of Humble Access» hentet fra den anglikanske Book of Common Prayer). 4. Offertorium. 5. Takksigelse for Guds frelsesverk i Kristi fødsel, liv, død, oppstandelse og himmelfart. Lesning av innstiftelsesordene og innvielse av brød og vin under bønn om at Gud må bruke det som sitt sakrament. (I en note anbefales det at denne avdeling innledes med *Sursum Corda* og *Sanctus*.) 6. *Forbønn* for hele kirken. 7. Fadervår som leses i åndelig samfunn med hele den kristne kirke på jorden. 8. Utdeling av sakramentet «med ord som er i samsvar med Skriften, og som angir handlingens art». 9. Takkekollekt for nattverden. I tilknytning til denne anbefaler konstitusjonen at det gis plass for «ofringen og hengivelsen av oss selv til Gud.»³

II

Overensstemmende med disse retningslinjer har en liturgisk komité oppnevnt av Syd-India-kirkens synode utformet en nattverd-liturgi. Den engelske utgaven forelå trykt i juni 1950⁴ og

ble vedtatt av synoden samme år under den forutsetning at det ikke er den endelige form, og at det tilligger menighetene å bestemme om de vil innføre den. En del mindre revisjoner er også foreslått og vil komme opp i mer fullstendig form på synoden i år. Men i det store og hele har liturgien fått sterk anerkjennelse og har allerede fått vid utbredelse. En meget utførlig kommentar til denne nye liturgien forelå først på tamil i «The Church of South India Tamil Theological Series 1951» og i engelsk oversettelse i 1952.⁵ Siden er den oversatt også til telegu, malayalam og kannada. Den har en viss halvoffisiell karakter, fordi forfatteren har kunnet forelegge manuskriptet for to av medlemmene i den liturgiske komité som på en rekke punkter har kunnet opplyse om komitéens nøyaktige intensjon.

Det som umiddelbart slår en, er at denne nye liturgi følger den vestlige kirkes tradisjon særlig slik vi kjenner den i den anglikanske kirke. Men den er ikke noen kopi eller revisjon av Book of Common Prayer, selv om den i hovedtrekkene ligger nær opp til denne. Den har et klart reformatorisk preg. Således settes prekenen på en sentral plass, og offermotivet i nattverden omformes helt i reformatorisk retning. Men på en rekke punkter hvor liturgien avviker fra Book of Common Prayer, har den liturgiske komité villet knytte tilbake til oldkirkelig tradisjon slik den er blitt bevart i de gamle syrisk-ortodokse kirker i Syd-India. Det er også karakteristisk at kommentaren ikke med et ord nevner hvordan denne nye liturgien har samarbeidet ledd fra de kirkers liturgi som er gått sammen i Syd-India-kirken. Det ville jo ligge meget nær å vise til at her har hver fått med sitt, presbyterianere, kongregasjonalister, metodister og anglikanere. Derimot legitimeres hvert liturgisk ledd, så langt som råd er, som oldkirkelig og felleskirkelig tradisjon. De har bevisst villet gripe tilbake og ikke sette sammen. De har ikke ønsket å fremstå som en «forent» kirke, men som kirke i urkristen tradisjon, og med naturlige røtter i indisk jord. Selv om de gamle syrisk-ortodokse kirker i Syd-India ble stående utenfor denne nye enhetskirken,⁶ så har den nye liturgi også dype merker etter å være blitt til i denne gamle indiske tradisjon.

En som kommer utenfra, merker det sterkest i enkelte ledd, som f. eks. «fredshilsenen», og i menighetens aktive, vekselvise deltakelse gjennom hele gudstjenesten. Den er endog sterkere gjennomført enn i den anglikanske nattverd-gudstjeneste.

Nattverd-gudstjenesten følger den gamle inndeling i katekumenmesse (*missa cathecumenorum*) og de troendes messe (*missa fidelium*). Ved innledningen til katekumen-messen har de beholdt «det lille inntog» og ved innledningen til de troendes messe, nattverden, har de «det store inntog». Dette gir straks en sterk, synlig tilknytning også til ortodoks liturgisk praksis.

III

Forberedelse.

«*Det lille inntog*» symboliserer Guds ords inngang i verden ved inkarnasjonen og består i at Bibelboken bæres opp gjennom midtskipet til alteret av prest og diakon, mens menigheten synger en lovsang. Deretter begynner den ganske lange nattverdforberedelse med *kollekten for renhet*, nøyaktig som i den anglikanske nattverd-gudstjeneste, men Fadervår er utelatt. Det lyder bare en gang under selve nattverdhandlingen. Etter kollekten: «Allmektige Gud, for hvem alle hjerter er åpne, alle ønsker kjent . . .» synger menigheten «Ære være» (Gloria) i dets gamle uavkortede form som vi i vår norske gudstjeneste bare kjenner som en *alternativ form på de store høytider*. Kommentaren understreker at dette er en gammel gresk hymne, og med sin lovprisning av Gud og med bønnen: «O du Guds lam», leder den på rett måte tankene allerede hen til nattverden. Her føres også opp alternativer. Et av dem er «*trisagion*»⁷ sunget antifonalt, — i sin form hentet direkte fra den «*Hellige Qurbana*»,⁸ nattverdliturgien til de syriske kirker i Malabar, og som derfor har urgammel tradisjon i India.

Etter kollekt og Gloria leser presten hele *1 Kor. 11, 23—29*, både innstiftelsesordene og Paulus' formaning om å nyte nattverden verdig, og dette følges av de *10 bud*, — enten Jesu sammenfatning av budene, eller alle de ti bud, ett for ett med

menighetens svar: «Herre, vær oss nådig og gi oss vilje og evne til å holde din lov.» Reformert tradisjon (presbyteriansk og kongregasjonalistisk) stilles her sammen med tradisjonen fra Book of Common Prayer. Så følger umiddelbart oppfordringen (*Exhortatio*), som altså er flyttet over fra missa fidelium til begynnelsen av gudstjenesten, og derpå *syndsbekjennelsen*, *trøsteord* og *absolusjon*. *Exhortatio* finnes i to alternative former, den lange er hentet fra liturgien til Den forente Basel-misjonskirken (United Basel Mission Church), mens den korte er hentet fra Book of Common Prayer.

Stillhet understrekes særlig i denne nye liturgien, først foran syndsbekjennelsen og så før absolusjonsordene lyder. Alle kneler i stille personlig bekjennelse, og så leser de unisont, under diakonens ledelse, den felles syndsbekjennelse som etter sin form er hentet fra nattverdliturgien i Den skotske kirke. Trøsteordene og absolusjonsordene følger stort sett Book of Common Prayer. Menigheten svarer: «Amen. Gud være takk!»

IV

Ordets tjeneste.

Etter denne nattverdforbereidelse følger ordets tjeneste helt i overensstemmelse med felles tradisjon, men med den forskjell at de alltid har *tre skriftlesninger*: Det gamle testamente, epistel og evangelium, og at *trosbekjennelsen* er flyttet til etter prekenen som menighetens svar på både skriftlesning og utleggelse av ordet. Gangen er altså: *Hilsenen* («Herren være med eder»), *dagens kollekt*, *skriftlesning fra Det gamle testamente*, *gradualsalme*, *epistel*, *evangelium* og *preken*, *trosbekjennelse* og *kirkebønn*. Menigheten står under hele skriftlesningen og svarer etter hvert stykke: «Vi takker deg, o Gud.»

Kommentaren til denne liturgi understreker at prekenen alltid skal være med som en vesentlig del av gudstjenesten, og vi har sterkere inntrykk av at den kommer som noe sentralt i gudstjenesten enn tilfellet er i den anglikanske nattverdliturgi, fordi Syd-India-kirken har trukket så meget av nattverdliturgiens stoff over til gudstjenestens første del.

Som trosbekjennelse kan Apostolicum brukes, men det normale er *Nicenum*, og kommentaren understreker særlig dens syriske opphav, for igjen å knytte trådene til den syriske tradisjon i Syd-India. «Filioque» — Åndens utgang fra Faderen og Sønnen — markerer likevel at Syd-India-kirken følger Vestens tradisjon.

Etter en salme følger så kirkebønnen som leses av diakonen eller av en lekmann, og den har litaniets form med hele 10 menighetssvar. Igjen har Syd-India-kirken villet gjenopprette menighetens gudstjeneste etter gammel tradisjon i Østen. Det første alternativ for kirkebønn er hentet fra det anglikanske bispedømme Colombo, og det annet er en forkortet form av litaniet i «St. Jakobs-liturgien» som benyttes i de syriske kirker i Malabar. Bønnen har også stor likhet med den som brukes i Den episkopale (anglikanske) kirke i Skottland. Det siste alternativ er noe kortere og har også en særlig historisk bakgrunn, fordi det gikk inn som et ledd i selve inaugurasjons-gudstjenesten i september 1947 for å markere slektskapet med gammel syrisk tradisjon. Men dessuten er det uttrykkelig gitt plass for *fri bønn* på dette sted i messen. Med *den apostolske velsignelsen* avsluttes så denne del av gudstjenesten, og i det følgende heter det: «De ekskommuniserte skal nå forlate kirken. En venter at alle nattverdberettigede vil bli igjen og ta del i altergangen.» Igjen en understrekning av nattverdens plass i gudstjenesten og særlig av samfunnsmotivet.

V

Nattverddelen.

Missa fidelium begynner med *offertoriet* som har fått en usedvanlig vakker utforming. Hele menigheten står under denne handlingen som innledes med at presten leser *tre skriftord* som understreker tre hovedtanker: Ps. 133, 1 om enheten de troende imellom, 1 Kor. 10, 17 om alles delaktighet i det ene brød, i Hans legeme som ble ofret til vår frelse, og tilsist Ps. 27, 6 b om jubelofferet og lovprisningen, som leses av hele menigheten. Deretter følger umiddelbart *fredshilsenen*. Fredskysset som er

kjent fra de gamle liturgier, har her fått samme form som det har i Den syriske kirke, men uten røkelsen og de mer omstendelige seremonier. Presten legger håndflatene sammen som i den høytidelige indiske hilsen, og diakonen gjør det samme, men åpner dem litt fra hverandre slik at hans hender tar om prestens lukkede hender. Diakonen gir så hilsenen videre til den første på nærmeste benkerad. Det er mannsside og kvinneside, og ofte er det diakonens hustru som mottar hilsenen på kvinnesiden, og så går hilsenen fra mann til mann og fra kvinne til kvinne helt ned kirken. De siste som mottar hilsenen, bringer så brødet og vinen sammen med offergavene som ble lagt igjen ved inngangen, og bærer det opp midtgangen til alteret. Brødet og vinen er en del av menighetens gaver som den selv bringer opp til alteret for den hellige handling, og pengene eller naturalgavene symboliserer at hele vårt materielle liv, den enkeltes og samfunnets, skal høre Herren til. Men dette at nattverdelementene føres opp midtgangen til alteret, svarer også til «*Det store inn-tog*» i de gamle østlige liturgier, det som symboliserer korsets vei. Handlingen avsluttes også med en *bønn* som nettopp minner om hvordan vi kommer til nådens trone ad korsets og Kristi blods vei. Bønnen er bygget over skriftstedene Heb. 4, 16 og 10, 19 f, 1 Krøn. 29, 11 og Rom. 12, 1. Ordene: «*Nådig motta oss når vi nå med alle disse goder gir oss selv, uverdige som vi er, til din tjeneste, ved Jesus Kristus, vår Herre*», markerer klart at offeret vi bringer, ikke er Kristus, men oss selv. Menigheten ber så høyt *en bønn om Kristi nærvær*. Ordene er hentet fra den mozarabiske liturgi og fra Didache og gjenkaller Jesu nærvær hos disiplene i Emmaus.

VI

Selve k o m m u n i o n e n .

Dermed er vi kommet fram til selve «*canon*» eller «*anaphora*» som den greske kirke kaller det. Syd-India-kirken har bevisst villet unngå enhver tanke på et bestemt konsekrasjons-øyeblikk, og kommentaren velger derfor betegnelsen «*Den store takk-*

sigelse» («*The Great Thanksgiving*», Eucharistien). Den innledes med hilsenen «Herren være med eder», menigheten svarer, og så følger *prefasjonen med dens innledningsord*. Dette siste ledd har en noe lengre form enn i Book of Common Prayer. Det er hentet fra Den skotske kirkes liturgi og går egentlig tilbake til anafora'en i St. Markus' egyptiske liturgi. Menigheten faller så inn med ordene: «Med engler og erkeengler», som i Book of Common Prayer, og fortsetter med *Sanctus*. Men så er den tradisjonelle rekkefølgen skiftet noe om, idet menigheten legger til: «Velsignet være han som er kommet og skal komme i Herrens navn, Hosianna i det høyeste». Så følger *konsekrasjonsbønnen* med innstiftelsesordene, *et menighetssvar*, *anamnesen* med påfølgende menighetssvar, *epiklesen* og *Fadervår*. Her følger et øyeblikks stillhet, og så følger *bønnen*: «Vi drister oss ikke til å komme til dette ditt bord...» Presten reiser seg og bryter brødet og selve kommunionen begynner.

Konsekrasjonsbønnen følger i første del Book of Common Prayer, bare med den forskjell at ordene: «for å ta vår natur på seg» er føyet til. Dermed har de villet stille tanken på inkarnasjonen side om side med lidelsen. Etter ordene: «et vedvarende minne... til han kommer igjen», følger innstiftelsesordene umiddelbart. Menigheten svarer: «O Herre, vi minnes din død, vi bekjenner din oppstandelse og vi venter din gjenkomst. Vær oss nådig» — ord som er vel kjent i Syd-India fra den syriske «*Hellige Qurbana*». Fra samme kilde stammer menighetssvaret etter den følgende anamnese. Hele gangen i messen her følger nøye den vi finner i den syriske nattverdmesse. Bønnene har også det samme hovedinnhold, men ordlyden i anamnesen er formet over 1 Kor. 11, 26 og epiklesen bygger på 1 Kor. 10, 16 og Ef. 4, 13 og 15 (som i Den skotske kirke og Den forente kirke i Canada). Syd-India-kirken vil også her unngå forestillingen om et bestemt konsekrasjons-øyeblikk slik det tydelig markeres i den «*Hellige Qurbana*». Bønnen gjelder den Hellige Ånds velsignelse over den kirke som nå skal bryte brødet, at den må få del i Kristi legeme og blod, og at kirken må vokse til troens enhet i Kristus.

Som nevnt følger så Fadervår og et øyeblikks stillhet mens menigheten kneler, og derpå bes den anglikanske «Prayer of Humble Access». Presten bryter så brødet og *distribusjonen* skjer «by tables» som i metodistkirken og i den lutherske kirke, mens menigheten synger «*Guds Lam*» (Agnus Dei). *Takkekollekten* for nattverden leses mens menigheten kneler. To tanker fremheves særlig: 1. Takken for at de har mottatt Kristi legeme og blod hvorved de er blitt forenet med Ham i Hans mystiske legeme, og fått tilgivelse og barnekår og evig liv. 2. Dernest bringer de sitt eget liv fram for Gud som takk for hans offer: «Vi fremstiller oss selv, med sjel og legeme, for deg, som et hellig og levende offer, hvilket er vår åndelige gudstjeneste.» Menigheten faller så inn med *lovprisningen* fra Åp. 7, 12.

Takkekollekten finnes også i to versjoner, men disse er forholdsvis like av innhold. Den første er bygget over tekstene: Ef. 1, 6 f. Joh. 6, 53—56 og Rom. 12, 1—2. Den andre ligger nær opp til annet alternativ i Book of Common Prayer, men med det samme offermotivet fra første alternativ.

Presten lyser *velsignelsen* til slutt, og gudstjenesten avsluttes med en *takkesalme* eller med Nunc dimittis (Luk. 2, 29), mens presten og diakonen går ut med Bibelen og alterkarene.

VII

Den nattverdliturgi som vi nå har gjennomgått, er, som nevnt, ikke endelig, men det er all grunn til å tro at den vil bli vedtatt uforandret. Endringsforslagene berører bare detaljspørsmål.⁹ En del fordoblinger foreslås unngått, som f. eks. at innstiftelsesordene forekommer to ganger i gudstjenesten. De lengre alternativer som f. eks. lesningen av de 10 bud i sin helhet og den lange Exhortatio mener også noen bør helt utgå til fordel for de kortere formene. Slik gudstjenesten nå foreligger med de lange formene, varer den i ca. 2 timer.

Under gudstjenesten står presten bak alterbordet vendt mot menigheten (ifølge en gammel tradisjon), og menigheten står under hele første del av gudstjenesten. De kneler under synds-

bekjennelsen og absolusjonen, men står igjen under de tre skriftlesningene. Etter prekenen står de under lesning av trosbekjennelsen og kneler under kirkebønnen. Under offertoriet og fredshilsenen står de, men under hele nattverdhandlingen kneler menigheten sammen med dem som kneler foran alteret. Vekselløsningen og alle menighetssvarene bidrar også til inntrykket av at her er det hele menigheten som forretter sin gudstjeneste og feirer nattverd. Dette understrekes ytterligere ved, som nevnt, at en lekmann leder lesningen av syndsbekjennelsen og kirkebønnen, og ved at noen av menighetsleddene bærer *offergavene* og brødet og vinen opp til alteret. Salmene synges også oftest på deres indiske melodier. Før en utenforstående understrekes det dramatiske (i den egentlige betydning av ordet) ekstra sterkt på grunn av at det orientalske miljø med klesdrakt, redskaper, skikker etc. ligger så nær opp til Bibelens egen verden. Dessuten virker fredshilsenen som et meget sterkt ledd, fordi det på en så vakker måte dramatiserer selve forsonings og samfunns-motivet i nattverden.

Det er bemerkelsesverdig at nattverd-gudstjenesten gjøres til menighetens hovedgudstjeneste på søndagen, for de fleste av de kirkesamfunn som er gått sammen i Syd-India-kirken, var vant til å se på nattverden som en særlig handling i tillegg til den felles «morgengudstjeneste». På grunn av prestemangel er det heller ikke gjennomførlig at full nattverd-gudstjeneste feires i alle kirker hver søndag, men det forutsettes som det normale, og den ansees for hele menighetens gudstjeneste.

Skal jeg til slutt formulere min egen personlige og umiddelbare reaksjon etter å ha opplevet denne gudstjeneste i Travancore, kan jeg kort si det slik: Her har den nye Syd-India-kirken klart å skape en umåtelig vakker liturgi helt i gammelkirkelig tradisjon både etter form og innhold. En asiatisk kirke som kan skape en slik liturgi, er ingen kompromiss-kirke, og blir denne gudstjenesten virkelig Syd-India-kirkens livssentrum, så er det ingen alvorlig fare med denne kirken teologisk, selv om det kan ta tid før lære og teologi kan utkrystallisere seg og ta en klar entydig form.

Noter.

1. Governing Principles of the Church, avsnitt 12, i «The Constitution of the Church of South India.» Madras 1952.
2. S.st. s. 5 f.
3. S.st. s. 50 ff.
4. «The Service of the Lord's Supper.» London/Bombay 1950.
5. T. S. Garrett: «The Liturgy of the Church of South India. An Introduction to and Commentary on «The Service of the Lord's Supper.»» London 1952.
6. Mar Thomas-kirken har nylig sluttet seg til Syd-India-kirken som den første kirke av syrisk-ortodoks tradisjon.
7. Trisagion lyder: «Hellige Gud, hellige Mektige, hellige Udødelige, vær oss nådig» — gjentatt tre ganger. Legendene forteller at denne hymne ble åpenbart for en gutt (respektive: en presbyter, patriarken selv) i Konstantinopel under patriarken St. Proclus som den autentiske tekst englene i himmelen synger. Trisagion kom inn i liturgien i Konstantinopel mellom år 430 og 450. Se Gregory Dix: «The Shape of the Liturgy» s. 451. London 1945.
8. Qurbana, av det syriske navn for offergave, messeoffer. Det er så blitt det alminnelige navn på den syrisk-ortodokse nattverdmesse. Se f. eks. «The Order of the Holy Qurbana of the Syrian Orthodox (Jacobite) Church.» Kottayam/Calcutta 1952.
9. Se T. S. Garrett anf.skrift s. 87 ff.